

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 60/09-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. apríla 2009 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Jána Lubyho a Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti C. K., S.; S. K., Ž.; M. Š., K.; M. K., K., a J. N., Česká republika, zastúpených advokátom JUDr. M. S., K., ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 252/1994, za účasti Okresného súdu Košice I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo C. K., S. K., M. Š., M. K. a J. N. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 252/1994 porušené bolo.

2. C. K., S. K., M. Š., M. K. a J. N. priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume 3 200 € [slovom tritisícdvesto eur (96 403,20 Sk)], ktoré im je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť C. K., S. K., M. Š., M. K. a J. N. trovy konania v sume 1 132,36 € [slovom tisícotridsaťdva eur a tridsaťšesť centov (34 113,48 Sk)] na účet ich právneho zástupcu JUDr. M. S., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 60/09 z 19. februára 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť C. K., S. K., M. Š., M. K. a J. N. (ďalej len „s'ťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 252/1994 [pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 289/1994 (ďalej aj „namietané konanie)].

S'ťažovatelia vo svojej s'ťažnosti poukázali na to, že konanie, ktoré začalo v roku 1994, nebolo dosiaľ právoplatne skončené.

Okrem toho, že sa sťažovatelia v sťažnosti domáhali, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, súčasne žiadali, aby im ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie každému v sume po 6 500 € a úhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 2364/05 doručeným ústavnému súdu 17. marca 2009, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Žalobu o odstránenie neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenie vecného bremena podala na Obvodnom súde Košice I dňa 10. 5. 1994 žalobkyňa M. K.

M. K. 9. 10. 1995 zomrela a do konania vstúpili jej právni nástupcovia C. K., S. K., Ing. C. Š., M. K. a J. N.

Sťažovatelia vystupujú v predmetnom konaní na procesnej strane žalobcu.

Pri posudzovaní otázky, či v tomto súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom poukazujem na Nálezy Ústavného súdu SR, ktoré už v tejto veci boli vydané (III. ÚS 298/07-38, IV. ÚS 319/07-25, II. ÚS 107/08-11, II. ÚS 222/07-40 a ďalšie) a v ktorých Ústavný súd SR dospel k záveru, že doterajším postupom Okresného súdu Košice I došlo k zbytočným prietahom a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov.

Vec po právnej stránke nie je zložitá. Je však náročná po stránke skutkovej. Na zistenie skutkového stavu bolo potrebné nariadiť znalecké dokazovanie. Tieto skutočnosti mali za následok predĺženie konania.“

K vyjadreniu okresného súdu zaujali stanovisko sťažovatelia podaním doručeným ústavnému súdu 1. apríla 2009, v ktorom okrem iného uviedli:

„Z obsahu vyjadrenia vyplýva, že predseda súdu v súlade s citovanými Nálezmi Ústavného súdu SR dospel k záveru, že doterajším postupom Okresného súdu Košice I došlo k zbytočným prietahom a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov. Poukázal na to, že vec je náročná po skutkovej stránke, keďže na zistenie skutkového stavu bolo

potrebné nariadiť znalecké dokazovanie, pričom tieto skutočnosti mali za následok predĺženie konania.

Z dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že okresný súd bol v spore v podstate nečinný. Nečinnosť okresného súdu charakterizuje konanie ako celok, a preto nepovažujeme za potrebné hodnotiť sporadické úkony okresného súdu.

V tejto súvislosti nie je možné akceptovať argumentáciu okresného súdu spočívajúcu v poukazaní na potrebu nariadenia znaleckého dokazovania. Táto skutočnosť nemôže odôvodňovať celkovú neprimeranú dĺžku posudzovaného súdneho konania, ktoré doteraz predstavuje takmer 15 rokov.

Vychádzajúc z uvedeného je nesporné, že doterajším postupom okresného súdu došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Z týchto dôvodov považujeme podanie ústavnej sťažnosti za dôvodné.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o žalobe, ktorou sa sťažovatelia (v procesnom postavení žalobcov) domáhali odstránenia neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenia vecného bremena. Vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania, ako aj so zreteľom na vstupovanie ďalších účastníkov do konania v súvislosti s právnym nástupníctvom po zomrelej žalobkyni možno napadnuté konanie považovať po vecnej stránke za zložitejšie. Samotnú vecnú zložitosť, na ktorú poukázal vo svojom vyjadrení k sťažnosti doručenom ústavnému súdu 17. marca 2009 aj predseda okresného súdu, však nemožno dávať do súvislosti s dlhotrvajúcou nečinnosťou okresného súdu opísanou v ďalšej časti tohto nálezu. Preskúmané konanie nemožno podľa názoru ústavného súdu kvalifikovať ako zložité po právnej stránke, pretože výklad a používanie právnej úpravy vzťahujúcej sa na daný prípad sú stabilizované v judikatúre všeobecných súdov.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov súdneho konania. Sťažovatelia vstúpili do konania v dôsledku procesnoprávneho nástupníctva na základe univerzálnej sukcesie po pôvodnej žalobkyni M. K., ktorá 9. októbra 1995 zomrela. Ústavný súd v súvislosti so zmenou účastníkov konania na základe univerzálnej sukcesie vychádza zo svojej judikatúry (napr. I. ÚS 197/05), podľa ktorej sťažovatelia môžu uplatňovať právo na konanie bez zbytočných priet'ahov aj pre štádium konania, ktoré tejto zmene predchádzalo. Ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ťarchu sťažovateľov pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že okresný súd bol v prevažnej časti konania v podstate nečinný. Nečinnosť súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 15 C 252/1994 počas takmer celého jeho priebehu, a preto ústavný súd nepovažuje za potrebné hodnotiť sporadické úkony súdu (nariadenie pojednávania po viac ako ôsmich rokoch, nariadenie znaleckého dokazovania po viac ako desiatich rokoch atď.). Napadnuté konanie nebolo dosiaľ právoplatne skončené ani po takmer 15 rokoch od jeho začatia a treba prihliadnúť aj na to, že vec je stále na súde I. stupňa.

V tejto súvislosti ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre konštatoval, že je z ústavnoprávneho hľadiska neprijateľné, aby právna neistota účastníkov konania nebola odstránená ani po uplynutí bežmála 15 rokov od jeho začatia (m. m. napr. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 127/08).

Ústavný súd najmä so zreteľom na dlhodobú nečinnosť okresného súdu dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 252/1994 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd síce vyslovil porušenie základného práva s'ťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ale neprikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 252/1994 konal bez zbytočných priet'ahov, pretože už svojimi predchádzajúcimi nálezmi o uložení tejto povinnosti rozhodol (napr. II. ÚS 95/06, II. ÚS 96/06, II. ÚS 255/06, IV. ÚS 239/08).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume každý po 6 500 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez ďalšieho pokračovania v porušovaní základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 15 C 252/1994, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že namietané konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy každému zo sťažovateľov po 3 200 € (96 403,20 Sk) za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. S. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal pri prvom úkone z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 632,54 €, a pri druhom úkone z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 695,41 €.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pričom výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné v súlade s § 13 ods. 3 vyhlášky znížiť o 20 %, lebo ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“.

Úhrada za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2008 predstavuje spolu s režijným paušálom (6,31 €) u jedného sťažovateľa sumu 90,65 € a úhrada za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2009 spolu s režijným paušálom (6,95 €) predstavuje u jedného sťažovateľa sumu 99,67 €. Úhrada za tieto úkony právnej služby u piatich sťažovateľov zvýšená o DPH vo výške 19 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa § 27

zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov predstavuje celkovú sumu 1 132,36 € (34 113,48 Sk).

Podanie právneho zástupcu sťažovateľov doručené ústavnému súdu 1. apríla 2009 (vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) ústavný súd nevyhodnotil vzhľadom na jeho obsah (sumarizácia dosiaľ známych skutočností) ako podanie relevantné pre rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Ústavný súd vo zvyšnej časti návrhu týkajúceho sa trov konania nevyhovel.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. apríla 2009